

Postale gegevens:

Bergum kreeg het kleinrondstempel (hulpkantoor) op 8 november 1880
en het kleinrondstempel (postkantoor) op 16 november 1892
kreeg het grootrondstempel op 5 juni 1897
en het langebalkstempel nr. 1 op IX.17 en nr. 2 op VIII.16

In Bergum werd één krant uitgegeven, die regelmatig van naam veranderde. (N.B. De voorpagina van een van die kranten heb ik op internet niet kunnen vinden en de archieven zijn nog dicht).

Tjibbe Gearts van der Meulen (hij leefde van 6 mei 1824 tot 16 maart 1906) was een Friese volksschrijver; tevens klokkenmaker, postbode, drukker, redacteur en uitgever van de Bergumer Courant.

In 1858 huwde hij Grietje Pieters Peereboom, dochter van de politiecommissaris uit Bolsward. Zij kregen samen drie zoons.

Tjibbe (spreek uit: Tsjibbe) was de zoon van klokkenmaker Geert Tjeerds van der Meulen en Grietje Douwes Duursma uit Bolsward. Ook Tjibbe werd klokkenmaker, maar de boekhandel en de drukkerij boeiden hem meer.

Nadat hij een tijdje postkantoorhouder was geweest begon hij eind 1876 met het uitgeven van het "*Advertentie- en nieuwsblad voor het kanton Bergum*". In 1878 werd dit het "*Weekblad voor Tietjerksteradeel en omstreken*". In 1886 heette het weekblad "*Kanton Bergum, Advertentie- en Nieuwsblad*".

De oplage was toen ongeveer 1200 exemplaren per week.

In 1897 op zaterdag 2 januari (de 22^e jaargang) gaat de krant weer van naam veranderen en heet vanaf dan "*Bergumer Courant*" (tot 1989), met dezelfde ondertitel als hierboven: "*Weekblad voor Tietjerksteradeel en omstreken*".

Tjibbe Gearts deed dat in zijn eigen drukkerij in de Schoolstraat van Bergum. Later werd de drukkerij gevestigd in de Lageweg 4 (N.B. sommige artikelen spreken over Lagestraat 4). De drukkerij werd toen gerund door zijn zonen Wigger Arnoldus en Sophius Cornelis (de "gebroeders van der Meulen" werden ze genoemd).

N.B. Bergum en de streek rondom waren dunbevolkt. Dit had kwam o.a. omdat sinds 1850 veel Friezen naar Amerika emigreerden, soms met economische, maar ook met politieke of religieuze motieven.

Tussen 1880 en 1914 vertrokken meer dan 20.000 Friezen naar de Verenigde Staten van Amerika, waardoor de bevolkingsgroei een stuk daalde en dus een stuk lager lag dan in de rest van Nederland.

Die emigranten kwamen vooral uit de landbouwgebieden in het noorden van Friesland, vanouds het dichtstbevolkte en rijkste deel van de provincie!



De boek- en courantendrukkerij van Tjibbe van der Meulen



Hier in 1901, als de drukkerij 25 jaar bestaat, worden Tjibbe van der Meulen met zijn zoon Wigger Arnoldus, zijn kleinzoon Sophius en het voltallige personeel (dat attributen van hun vak bij zich heeft) op de foto gezet.

De jongens links onder op bovenstaande foto hebben op hun letterplank het woord "verkoop" kopstaand en in spiegelschrift meegenomen voor de foto.



Tijbbe is dan al 77 jaar en heeft de dagelijkse leiding van de drukkerij al lang overgedragen aan zijn zoon, maar hij schrijft nog regelmatig voor de krant.

Vanaf 1900 verschijnt het eveneens met kopblad: "*Nieuwsblad Dantumadeel; nieuwsblad voor de Dokkumer Wouden en omstreken*".

En vanaf 1903 met kopblad "*Nieuwsblad Achtkarspelen*".

Vanaf 1922 werd De Bergumer Courant uitgegeven door A. Lakerveld.

Het zegelbestand:

Hoewel Hennie van Dijk, Frans Pouwel en ik samen een zeventigtal zegels van Bergum hebben uit de periode 1875 - 1915, hebben we zeer weinig voorafgestempelde exemplaren met (meestal weinig) abklatsch: 7 stuks maar.

De krant verscheen op zaterdag, maar werd gestempeld (eerst van 7-8N; vanaf 1903 van 6-7N) en gepost op vrijdagavond,



28 jul 99 7-8N
vrijdagavond
abklatsch
nr. 30, wit papier



15 dec 99 7-8N
vrijdagavond
géén abklatsch
nr. 50, chamois
bandje 5,7 cm hoog



1 jun 00 7-8N
vrijdagavond
abklatsch
nr. 50, chamois
papier



24 oct 02 7-8N
vrijdagavond
abkl., licht bruin
gestreept papier



24 jul 03 6-7N
vrijdagavond
abkl., licht bruin
gestreept papier



13 nov 03 6-7N
vrijdagavond
abkl., licht bruin
gestreept papier



31 dec 03 6-7N
donderdagavond
(i.v.m. 1 januari)
abkl., licht bruin
gestreept papier



11 mrt 04 5-6N
vrijdagavond
abkl., licht bruin
gestreept papier

Conclusie: de Bergumer Courant verscheen elke vrijdagavond (behalve op feestdagen) en voorafstempeling is dan gemakkelijk te realiseren. Toch zien we pas in 1899 voor het eerst abklatsch. Na maart 1904 is die abklatsch niet meer door ons gesignaleerd. Er is ook geen drukwerkrolstempel aangevraagd voor eventuele voorafstempeling.

Gemeentelijk nieuwsbericht: 80 jaar plaatselijk nieuws bewaard.....

"Het gemeentebestuur van Tytsjerksteradiel heeft medewerking verleend voor de opname van het weekblad 'De Bergumer Courant' in het Gemeentearchief. Doordat de boekwinkel van Doevendans in Burgum ging sluiten, werd er plek gezocht voor de daar aanwezige serie Bergumer couranten vanaf circa 1909 tot 1989. Dit kwam de heer Siebenga te weten en deze schakelde de gemeente in. Op 2 mei 2016 zijn de kranten van de zolder van de boekwinkel gehaald en naar het Gemeentearchief gebracht. Het gaat hierbij om meer dan 20 strekkende meter aan kranten (zie de foto hierna).

De 'Bergumer Courant' is begonnen door de beroemde Burgumer Tsjibbe Gearts van der Meulen (1824-1906). Hij was één van de belangrijkste Friese schrijvers uit de 19e eeuw. Daarnaast was hij klokkenmaker, postbode, drukker en redacteur. Rond 1878 begon hij met schrijven en uitgeven van het 'Weekblad voor Tietjerksteradeel en omstreken', wat vervolgens 'Bergumer Courant' is genoemd. Jarelang was de drukkerij in het pand Lageweg 4 (drukkerij 'De Motor') gevestigd. Dat is nu het pand van boekhandel Doevendans. Hier is in 1989 de uitgave van de krant gestopt. Voor het historisch onderzoek betreffende Tytsjerksteradiel is de krant een belangrijke bron".



Bronnen:

- * De verzamelingen van Hennie van Dijk, Frans Pouwel en Douwe van der Heide
- * Wikipedia en andere internetbronnen
- * Op de bres voor de pers van dr. Joan Hemels
- * Online: gemeentearchief Bergum en Groningen
- * Delpher, de krantenbank

Aanvullingen, zegels en afbeeldingen zijn altijd welkom.

Douwe van der Heide

drvdh@home.nl